

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології

Кафедра теорії і практики англійської мови та прикладної лінгвістики

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра іноземних мов

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ”

Кафедра індосвропейських мов

***“Сучасні проблеми германського та романського
мовознавства”***

Матеріали

***третьої Всеукраїнської науково-практичної
заочної конференції***

Рівне

2015

ББК 81.0
С 91
УДК 81

Сучасні проблеми германського та романського мовознавства: Матеріали третьої Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції, 23-24 квітня 2015 року, Рівне. – 263, [2]с.

До збірника увійшли матеріали третьої Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції “Сучасні проблеми германського та романського мовознавства”, присвячені актуальним напрямкам досліджень у галузі філології та методики викладання мов.

Матеріали збірника можуть бути корисними для науковців, дослідників, лінгвістів, аспірантів, пошукувачів, викладачів та студентів вищих мовних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і практики англійської мови та прикладної лінгвістики (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступники головного редактора:

Бігунова Світозара Анатоліївна – кандидат психологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Деменчук Олег Володимирович – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет)

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Постоловський Руслан Михайлович – кандидат історичних наук, професор, ректор Рівненського державного гуманітарного університету

Ніколайчук Галина Іванівна – кандидат педагогічних наук, професор, декан факультету іноземної філології (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ковальчук Інна В'ячеславівна – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри індоевропейських мов (Національний університет “Острозька академія”);

Губіна Алла Михайлівна – кандидат психологічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри іноземних мов (Луцький національний технічний університет);

Воробйова Людмила Михайлівна – кандидат філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Калініченко Михайло Михайлович – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет)

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 8 від 28.03.2015 р.).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

- 4) Козырев В.А. Словари неологизмов//Очерки о словарях русского языка /В.А. Козырев, В.Д.Черняк. – М.:СПб, 2000. – 840 с.
- 5) Языковые процессы современной художественной литературы: Поэзия. – М.: Наука, 1977. – 446 с.

І.А.Воробйова

Рівне

СПОСОБИ УТВОРЕННЯ ОКАЗІОНАЛЬНИХ АНТРОПОНІМІВ У РОМАНАХ ТЕРРІ ПРАТЧЕТТА

Вживання okazіоналізмів є характерною особливістю фентезійних творів та можливих світів, які у них відображені. Використання численних інновацій слугує, з одного боку, показовою характеристикою індивідуального авторського стилю та мовлення. А з іншого боку, вони називають реалії та явища фентезійних можливих світів, які не мають ніякого вираження окрім мовного. Саме ці лексичні одиниці утворюють мовну картину можливого світу.

Террі Пратчетт силою свого таланту створює химерний магічний світ, який він називає Пласким світом. Тому, звісно, для опису реалій цього дивовижного світу і для зображення різноманіття мудрих, гротескних, симпатичних і складних характерів його персонажів, автор використовує численні мовні інновації, зокрема okazіоналізми. Експериментуючи зі словами в найрізноманітніший спосіб, письменник не просто створює okazіоналізми, він створює свою власну мову зі своїми законами.

Пратчеттівські okazіоналізми, як правило, формуються з наявного мовного матеріалу, а не виникають як абсолютно нові звукосполуки. Створення неологізмів представляє собою складний мовленнєво-розумовий процес, що реалізує водночас різноманітні когнітивні та мовні механізми. Більшість вчених виокремлюють наступні когнітивні механізми: аналогія, асоціація, опозиція, меліорація, асиміляція, акцентування, понятійна

компресія, деталізація. До мовних відносять ті самі способи словотворення, котрі обслуговують мову в цілому: морфологічний (афіксація, складання основ), синтаксичний (утворення словосполучень та фразеологізмів), семантичний (переосмислення слів загальнонаціональної мови на основі пізнавальних процесів метафоризації та метонімізації), морфолого-синтаксичний (конверсія). Окрім основних способів словотвору, в кожній мові існують другорядні типи словотвору. До таких типів відносять запозичення, скорочення (абревіація, контамінація, усічення), вигадкування слів тощо [1, 73-74].

Одним із поширених способів утворення okazіоналізмів у романах Т. Пратчетта є використання запозичених з інших мов лексичних одиниць. Вони можуть вживатись самостійно або входити до складу слів-комполітів. При використанні таких слів діє механізм асиміляції, який може відбуватися на фонетичному, морфологічному та лексичному рівнях.

Нижче ми розглянемо основні способи утворення okazіональних онімів у творах Террі Пратчетта.

Okazіональні антропоніми безумовно є засобом створення додаткової експресивності художнього твору. Власні назви такого типу виконують не лише номінативну функцію, а є й одночасно важливим засобом характеристики персонажів. Окрім того, вони дуже рідко бувають стилістично нейтральними. У процесі створення онімів-okazіоналізмів автор закладає в них певну оцінку, характеристику. Тим самим він має змогу використати власні імена як додатковий художній засіб для вираження ідейноестетичного задуму.

Функції онімів-okazіоналізмів безпосередньо пов'язані з їх інформативністю. Одні й ті ж найменування здатні виконувати одну чи кілька функцій одночасно залежно від контексту і семантичної структури самого імені. Наявність у творі індивідуально-авторських антропонімів-новотворів надає йому особливого колориту та збагачує загальний емоційний фон.

Бачиться можливим виділити такі три способи утворення okazіональних онімів:

1) автор виживає запозичене слово без змін значення (також його вимова та написання залишаються без змін, або майже без змін), наприклад: *Detritus, Chrysopraxe, Dr. Cruces, Marco Soto, Callus Tacticus, Didactylos, Carelinus*. Іншим варіантом є створення імені на основі запозиченого слова, наприклад *Sacharissa Cripslock* (ім'я базується на латинському слові *sacharum*, тобто «цукор»). А відтак, ми маємо зазначити, що більшість запозичень цієї групи взяті з латинської мови.

2) до основи власне англійського слова автор додає префікси, закінчення чи суфікси, запозичені з інших мов, наприклад: *Sonor + us, Varnish + i, Mask + lin, Cido de Haberdasher + i, Bottom + ley*.

3) автор використовує внутрішньомовні запозичення (з американського варіанту англійської мови, а також запозичення із соціолектів британської англійської). Так, наприклад, ім'я та прізвище героя – офіцера нічної варті – *Nobby Nobbs* утворене від слова «*nob*» запозиченого з британського сленгу, де воно вживається на позначення когось чи чогось надзвичайно набридливого. Даючи герою такі ім'я та прізвище, автор використовує ще й тавтологію, щоб підкреслити таку його рису характеру, як надмірна надокучливість.

До семантичних способів утворення okazіональних лексичних одиниць відносять переосмислення лексичного значення слова, метафоричне та метонімічне перенесення.

Наприклад, Террі Пратчетт часто використовує в якості okazіоналізмів слова, які фактично існують в мові, проте переосмислює їх значення та надає їм абсолютно нового змісту.

Наприклад, *Sybil Ramkin* – «*ram*» (баран) + здрібнювально-пестливий суфікс *-kin*; *brother Dunnykin* – «*dunny*» (підвал) + *-kin*; *Carrot* (морква); *Vimes* – «*vim*» (енергія, сила, напір); *Grabber Simmons* – «*grabber*» (хапуга, рвач); *Reg Shoe* – *shoe* (башмак); *Magrat Garlick* – *garlic* (часник); *Letice Earwig* –

earwig (пліткарка); *William de Worde* – *word* (слово); *Bigmac* – *Big Mac* (гамбургер у McDonald's).

Продуктивним морфолого-синтаксичним способом словотвору є конверсія. Під конверсією ми розуміємо перехід однієї частини мови в іншу, перехід загальних назв у власні або перехід власних назв у загальні. Наприклад, імена персонажів *Brother Fingers*, *Brother Watchtower*, *Brother Doorkeeper*, *Colon*, *Palm*, *Dibbler*, *Mr Onion*, *Hummock*, *Teatime*, *Downspout* утворились завдяки процесу перекатегоризації та персоніфікації. Слова «пальці», «сторожова вежа», «швейцар», «двокрапка», «пальма» та інші з категорії загальних назв перейшли у категорію власних назв. При створенні нових слів шляхом конверсії був задіяний процес аналогії.

Найбільш розповсюдженою моделлю утворення okazionalnih одиниць є словоскладання: *Rufus Drumnott*, *Cheery Littlebottom*, *Esmerelda Weatherwax*, *Adora Belle Dearheart*, *Tomjon*, *Grag Hamcrusher*, *Gunder Ironcrust*, *Verity Pushpram*, *Pors Stronginthearm* тощо.

Цим же способом утворені клички болотних драконів: *Mountjoy Gayscale Talonhrust*, *Dewdrop Mabelline Talonhrust*, *Gayheart Talonhrust*, *Moonpenny Marchpaine*, *Moonmist Talonhrust*, *Goodboy Featherstone*, *Treebite Brightscale*, *Mountjoy Quickfang Winterforth*.

Достатньо часто Т. Пратчетт утворює okazionalni onimi із звичних лексем, оригінальне сполучення яких створює лексичну інновацію. В основному, таким чином утворені прикметники (*knife-scored*, *fully-armed*, *dirt-encrusted*, *purple-fingernailed*, *soot-blackened*), але знаходимо також і власні імена. Наприклад, *Nooty Kiddies-Klothes*, *Visit-the-Infidel-with-Explanatory-Pamphlets*, *Cut-Me-Own-Throat Dibbler*.

Очевидно, що okazionalni новоутворення, які з'являються шляхом лексикалізації словосполучення, служать для економії часу і зусиль, оскільки семантичне значення таких слів стає зрозумілим з семантики їх складових.

Пізнавальний механізм лінгвістичної аналогії задіяний при утворенні нових одиниць за моделями лінгвістичної деривації. Так, значна кількість

новотворів є словами-композиціями, що утворені за аналогією до існуючих моделей в англійській мові:

$N1 + N2 + \dots = N$ – Rufus **Drumknott**, Esmerelda **Weatherwax**, Zlorf **Flannelfoot**, Grag **Hamcrusher**, Gunder **Ironcrust**, Grabpot **Thundergust**, Glenda **Sugarbean**, B'hrian **Bloodaxe**;

$Adj + (Prep) + (Article) + N = N$ – Cheery **Littlebottom**, Adora Belle **Dearheart**, Pors **Stronginthearm**, Lias **Bluestone**, Jonathan **Teatime**, Jenny **Greenteeth**, Gunilla **Goodmountain**, Bluejohn;

$V + N (Pron) = N$ – Verity **Pushpram**, Mad Lord **Snapcase**, Grabpot **Thundergust**, **Findthee** *Swing*, *Cutangle*.

Одними із найцікавіших онімів в аспекті словоутворення є імена **Twoflower**, Marco **Farfarer** та **Count Notfaroutoe**, які утворені за моделями **Number + Noun**, **Adverb + Adverb (in Comparative Degree)** та **Negative Particle + Adv + Prep**.

Одним з найпродуктивніших способів утворення нових онімів у романі є суфіксація:

$N + y (ie) = N$ – Minty, Bandy, Nobby, Granny **Morkie**, **Goodie Whemper**;

$V + er = N$ – Wobbler, Newton **Pulsifer**, **Goodie Whemper**;

$N + V + er + son = N$ – **Ironfoundersson**;

$N + V + er = N$ – **Rocksmacker**, **Shinkicker**, **Bearhugger**;

$N + kin = N$ – **Ramkin**, **Dunnykin**;

$N + ing = N$ – **Tiffany Aching**, Sally von **Humpeding**, **Marmaric Carding**.

Одним із найпродуктивніших способів утворення okazionalizmів у Террі Пратчетта та у фентезійній літературі загалом є вигадання слів. Нові лексичні одиниці можуть бути утворені із морфем або повнозначних лексем, які входять до лексичного складу мови, інші ж належать до неіснуючих мов і є контекстуально мотивованими. Багато відомих американських та англійських письменників жанру фентезі (Дж. Р. Р. Толкін, Р. Джордан, Д. Фарланд, Т. Гудкайнд) створили свою власну мову, т.зв. «*alien language*». Значення таких лексичних інновацій можна зрозуміти із значення контексту,

або ж ці оказіоналізми стають зрозумілими лише завдяки перекладу або детальному поясненню, що їх дає письменник в своєму творі. Так, Террі Пратчетт склав власний словник вигаданих слів – «Dictionary of Eye-Watering Words», посилаючись на який він роз'яснює значення нових слів. У його романах можна зустріти такі повністю вигадані імена: *Yo-less*, *Ynci*, *Riktor*, *Olaf Quimby II*, *Ossory*, ***Bergholt Stuttley Johnson***, *Lacrimosa de Magpyr*, *Ptraci*, *Ptaclusp*, *Casanunda*, *Hughnon Ridcully*, ***Zlorf Flannelfoot***, *Moist von Lipwig*, ***Otto Chriek***, ***Eskarina Smith***, ***Magrat Garlick***, *Mustrum Ridcully*, ***Angua von Überwald***, *Gaspode*.

Отже, дослідивши авторські новотвори у творчості Террі Пратчетта ми можемо твердити, що оказіональні слова є результатом індивідуальної словотворчості (часто на основі каламбурного переосмислення існуючих в мові номінацій), мовного новаторства, тому їх нерідко називають словами-саморобками. Свідомий вибір на користь оказіонального слова як засобу вираження нового особистісного змісту вже свідчить особливу важливість тієї інформації, яку письменник прагне передати своїм читачам. У даному випадку оказіоналізм виступає як прагматичний фокус висловлювання. Зазвичай оказіоналізми є єдиним вербальним способом вираження індивідуально-авторських концептів, авторської картини світу.

Оніми-оказіоналізми є ефективним інструментом впливу на адресата. Незвичайність форми авторського неологізму, його оригінальність, новизна привертають увагу читача, зацікавлюють його, втягують у процес розшифровки сенсу, закодованого автором.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ковалев В.П. Выразительные средства художественной речи / В.П.Ковалев. – К.: Радянська школа, 1985. – 136 с.
2. Breebaart L. Words from the Master [Електронний ресурс] / L.Breebaart. – 2008. – Режим доступу: <http://www.co.uk.lspace.org/books/apf/index.html>

3. Pratchett Terry: Discworld & Beyond [Електронний ресурс] // Locus Magazine online / T.Pratchett. – 1999. – Режим доступу: <http://www.locusmag.com/1999/Issues/12/Pratchett.html>
4. wiki.lspace.org/mediawiki/List_of_Pratchett_characters

І. І. Дзюман

Житомир

ПРОБЛЕМА СИСТЕМНОГО ВИВЧЕННЯ ІДІОМАТИЧНИХ ВИРАЗІВ

Актуальність дослідження обумовлена важливістю поглибленого різноаспектного вивчення ідіом в англійській мові. Дослідження з фразеології, стаючи все більш актуальними і самостійними, вже принесли значні результати і значно сприяли розумінню такого складного лінгвістичного явища як ідіоматика. Складність ідіоматики полягає не тільки в багатозначному тлумаченні самого терміну. Вона зумовлена суперечливим характером її одиниць: будучи мовними одиницями, в той же час вони ніби виходять за рамки ресурсів мови за своїми способами утворення і мовною означеністю явищ і предметів навколишньої дійсності.

Метою статті є спроба системного вивчення ідіоматичних виразів в сучасній англійській мові.

Вивчення англійської фразеології – яскрава і багата область, що показує, як ідіоматичні вирази надають різноманітності і виразності мові [5, 266]. Ідіоматика є розділом мовознавства, який вивчає усталені експресивні одиниці, що формально відповідають рівню слова (однослівні ідіоми), рівню словосполучення та речення (образно-експресивні фразеологізми) [4, 55]. Ідіоматика виходить за межі фразеології. Ідіоматичні одиниці існують як на рівнях речення та словосполучення, так і на рівні слова. Поява ідіоматичних одиниць зумовлена потребою дати конкретну і образно-емоційну оцінку предметам, які вже мають словесну форму вираження. Постійне суміщення значення прототипу ідіоматичних одиниць та їх ідіоматичного значення

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Бігунова С. А., Зубілевич М. І. The Non-Verbal and Verbal Components of Etiquette in Virtual Communication	6
Білоус Т. М. Процеси оптимізації міжкультурної комунікації як особливої форми соціальної взаємодії в контексті сучасного діалогу культур	13
Войтенко І. Г. Мовленнєво-етикетний стереотип у англomовному політичному та економічному дискурсі	17
Воробйова Л. М. Семантика слова: психолінгвістичний аспект	23
Ногачевська І. О. Проблема мовної особистості у контексті творчої діяльності	31
Романюк С. К. Мовленнєвий вплив як прагмалінгвістична проблема.....	37
Самборська І. М. Изучение семантики слова: когнитивно-прагматический аспект.....	44

СЕКЦІЯ 2. ТРАДИЦІЙНІ ТА НОВІТНІ АСПЕКТИ ЛІНГВІСТИЧНИХ ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Бігунов Д. О. Конфлікт у художньому дискурсі	49
Валько О. В. Тлумачення терміну “емфаза” у мовознавчих студіях	53
Верьовкіна О. Є. Коментар автора в оповіданнях Р.Дала.....	57
Вєтрова І. М. Лексико-семантичне поле “рух” в англійській та українській мовах.....	63
Вовчук Н. І. Коннотативність поетических новообразований.....	67
Воробйова І. А. Способи утворення оказіональних антропонімів у романах Террі Пратчетта.....	72
Дзюман І. І. Проблема системного вивчення ідіоматичних виразів.....	78
Івашкевич Е. Е. Особливості перекладу О.Логвиненком роману Дж.Д.Селінджера із використанням стратегії «суто авторський переклад».....	82

Касаткіна-Кубишкіна О. В.

До питання структурно-семантичних та граматичних особливостей фразеологічних одиниць з колірним компонентом..... 88

Корженевська О. В.

Комунікативно-прагматичні аспекти вивчення юридичних текстів..... 92

Мороз Л. В., Кисляк О. В.

Значення творчості Романа Бжеського для розвитку сучасного історичного процесу в Україні 99

Мороз Л. В., Шкода Н. В.

Сюжетно – композиційні новації – провідний чинник жанрового розвитку художніх життєписів..... 103

Приходько В. Б.

Інтертекстуальність та переклад 107

Сербіна Т. Г.

Народна афористика в газеті як елемент мовної гри 111

СЕКЦІЯ 3. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Антоненко Н. Є.

Listening: Problems and Solutions 118

Антюхова Н. І.

До проблеми становлення творчого потенціалу майбутнього вчителя іноземних мов 124

Богачик М. С.

Системотвірні чинники процесу засвоєння англійських комп'ютерних неологізмів студентами педагогічного університету 140

Бойко Н. Г.

Використання пісенного матеріалу у формуванні комунікативної компетенції школярів на уроках іноземної мови..... 144

Джава Н. А.

Gruppenlesen mit vier Strategien – reziprokes Lernen und Lehren 151

Зубілевич М. І., Бігунова С. А.

Природа виникнення та класифікація порушень граматичної правильності англійської писемної комунікації 154

Кіндрат Н. П.

Використання можливостей інтернету при дистанційному навчанні..... 158

Кочубей О. С.

Запровадження компетентнісного підходу у підготовці фахівців з вищою освітою..... 165

Моргачова І. В.

До проблеми становлення професійної компетентності майбутніх юристів..... 174

Мороз Л. В.

Polemik: Bildung gegen Ausbildung..... 180

Мороз Л. В., Новосад Н. І. Die Stunde der Individualität in der Pädagogik.....	186
Мороз Л. М. Педагогічна інтерпретація філософії виховання німецькими просвітниками.....	190
Перішко І. В. Аспекти необхідності підготовки майбутніх маркетологів до іншомовного спілкування для туристичної діяльності.....	193
Трофімчук В. М., Дуброва А. С. Раціональне використання рідної мови під час навчання іноземної.....	197
Федоришин О. П. Формування позитивної мотивації до вивчення іноземної мови на початковому етапі.....	200

СЕКЦІЯ 4. ЗІСТАВНА ЕТНОЛІНГВІСТИКА ТА ТЕРМІНОЛОГІЯ В АСПЕКТІ МОВНИХ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНИХ КАРТИН СВІТУ

Байло Ю. В. Транстермінологізація англійських термінів військової справи.....	204
Деменчук О. В. Perception Vocabulary in English, Polish and Ukrainian: a Cognitive-Onomasiological Approach.....	206
Замашна С. М. Особливості комунікативної поведінки англійського й українського народів.....	215
Івашкевич Е. З. The Structure of Social Intellect of the Person.....	222
Калініченко М. М. Творчість Емілі Дікінсон в дискурсі популярної жіночої літератури Сполучених Штатів першої половини ХІХ сторіччя.....	225
Константинова О. В. Двокомпонентні термінологічні словосполучення англійської термінології оподаткування.....	227
Михальчук Н. О., Чала Ю. М. Особливості впливу французьких запозичень на динаміку лексичної системи англійської мови.....	233
Ярута Н. П. Особливості нових лінгвістично-політичних досліджень в Україні.....	248
Яцюрин А. О. The study of productive or “problem” thinking.....	256
ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ.....	260